

EI VAIN URHEILUA

Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan
uusiutumisen kannalta

Mika Aaltonen

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

Opetus- ja kulttuuriministeriö/
Undervisnings- och kulturministeriet
Valtion liikuntaneuvosto/Statens idrottsråd
PL/PB 29
00023 Valtioneuvosto/Statsrådet
www.liikuntaneuvosto.fi

Ulkoasu ja taitto: Pirjo Uusitalo-Aura

Kansi: Väinämöinen, kuvaaja Mika Aaltonen

Paino: Grano Oy, Turku

978-952-263-422-1 (painettu)

978-952-263-423-8 (PDF)

ISSN-L 2242-4563

ISSN 2242-4571 (verkkójulkaisu)

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:2

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (2015) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin. Neuvoston tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä. Neuvostolla on jaostoja asioiden valmistelua varten.

EI VAIN URHEILUA

Liikunnan ja urheilun merkitys yhteiskunnan
uusiutumisen kannalta

Mika Aaltonen

VALTION LIIKUNTANEUVOSTON ESIPUHE

Liikunta ja urheilu koskettavat kaikkia tai ainakin melkein kaikkia meistä.

Niiden lukuisista positiivisista vaikutuksista – ihmisten parantuneesta fyysisestä ja henkisestä kunnosta, mitattavista terveydellisistä ja kansantaloudellisista vaikutuksista, paremmista oppimisvalmiuksista ja sosiaalisesta hyvinvoinnista – on luettavissa hyllymetreittäin tutkimusnäyttöä. Liikunta ja urheilu tuottavat myös paljon sel-laista, joka ei ole mitattavissa. Monet urheilijat ovat suorituksillaan ilahduttaneet suomalaisia ja rakentaneet kansallista identiteettiä. Urheilusankarit kiinnostavat. Ilo, rajojen rikkominen ja itsensä peliin laittaminen ovat monelle tekemisen perusta.

Tästä huolimatta liikunnan ja urheilun potentiaalia ei ole täysimääräisesti kyetty konkretisoimaan teoiksi: ei yhteiskunnan eri toimijoiden parissa eikä ihmisten elämässä.

Selvää on, että muutosta ei saada aikaan yksin tiedolla. Tiedossa on myös se, että yksittäisten ratkaisujen sijaan tarvitaan aitoa yhteistyötä ja monialaista toimintaa. Ongelmien toteamisesta tulisi päästä konkreettisiin tekoihin.

Mutta miten muutos tehdään?

Tähän kysymykseen Mika Aaltonen tarjoaa nyt julkaistavassa analyysissä vastauksia.

Valtion liikuntaneuvosto on toiminut vuodesta 1920 lähtien nykyisen opetus- ja kulttuuriministeriön asian-tuntijaelimenä. Elimen nimi ja toiminnan painotukset ovat vuosien saatossa vaihdelleet, mutta kantavana teemana on pysynyt laajakantoisiin ja periaatteellisesti tärkeisiin liikuntaa ja urheilua koskeviin kysymyksiin vaikuttaminen.

Vuoden 2015 viimeisenä päivänä opetus- ja kulttuuriministeriö asetti liikuntaneuvostolle sen aloitteesta ennakointijaoston. Ensimmäistä kertaa historian aikana neuvostolla on mahdollisuus pureutua ennakointiin syvällisemmin.

Ennakoinnin painoarvo on kasvanut kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Ennakointijaoston tehtävänä on laatia liikunnan ja urheilun tulevaisuusstrategia. Tämä on perusteltua, sillä tärkeimpien yhteiskunnallisten asioiden kehitystä Suomessa on linjattu säännöllisesti laadittavien tulevaisuusstrategioiden avulla. Liikunta ei ole ollut samanlaisen arvostuksen kohteena.

Tehokkaammalla tulevaisuuden ennakkoinnilla saadaan enemmän irti liikunnan ja urheilun tarjoamista mahdollisuuksista sekä siihen ohjatuista resursseista. Usein päätöksiä tehdään kuitenkin nykytodellisuuden kehikossa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uuden suunnittelu pohjautuu pitkälti nykyisiin rakenteisiin, resursseihin, toimijoihin, liikuntamuotoihin ja totuttuihin työnjakoihin.

Mika Aaltosen tekemä analyysi liikunnan ja urheilun merkityksestä yhteiskunnassa on monessa mielessä ”ei-perinteinen liikuntajulkaisu”. Julkaisu ei käperry ainoastaan analyysihin siitä, miltä väestömme fyysinen

kunto näyttää vuonna 2030 nykytilanteen perusteella, vaan etsii ennen kaikkea ymmärrystä siitä, miten liikunta ja urheilu voivat uudella ja osuvalla organisoitumisen tavalla paitsi uudistaa demokratiaamme mutta myös ottaa ihmiset entistä paremmin mukaan oman ja yhteisen tulevaisuutemme rakentamiseen.

Kysymyksessä ei ole vain hyvän yhteiskunnan ennakointi, vaan siihen vaikuttaminen ja siihen vaikuttamisen mahdollisuuksien lisääminen. Olennainen kysymys on: osaammeko liikuntakulttuurina tulla ulos siloista ja organisaatioraameista. Selvää on, että tarvitsemme laajaa kosketuspintaa muutokseen, yli hallinnonalojen katsovia ihmisiä ja yli organisaatioiden rakentuvia verkostoja.

Analyysin havaintojen perusteella liikunnan ja urheilun on entistä tarkemmin tunnistettava suomalaisten erilaiset tarpeet, asenteet ja elämäntavat, etsittävä ja löydettävä uusia tapoja saada ihmiset mukaan päätöksentekoon ja kuunneltava useampia ääniä. Kuten Aaltonen kirjoittaa, kyse on viime kädessä alhaalta-ylös -mekanismien vahvistamisesta. Siitä, miten ihmiset pystyvät liittämään liikunnan ja urheilun heidän arkeensa, kukin omalla tavallaan.

Analyysin mukaan moraali on mukana kaikessa inhimillisessä tekemisessä. Liikunta ja urheilu tavoittavat ihmisiä ehkä paremmin ja laajemmin kuin mikään muu toimija tai toimiala tämän päivän yhteiskunnassa. Tästä seuraa, että liikunnan ja urheilun yhteydessä tapahtuva toiminta muokkaa yhteiskuntaamme, arvojärjestelmäämme ja tapoja merkittäväällä tavalla.

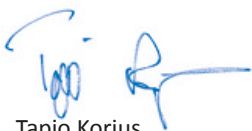
Liikunta- ja urheilusektorilta odotetaan paljon. Yhteiskuntamme kohtaa monia haasteita: ikääntymisen, huoltosuhteen muutoksen ja eläkejärjestelmään kohdistuvat paineet. Kun mietimme, mitä voimme liikunnan ja urheilun avulla saavuttaa tulevaisuudessa, meidän tulee myös miettiä, riittävätkö käyttämämme keinot siihen ja millaisia uusia ja erilaisia keinoja tarvitsemme. Tähän ”Ei vain urheilua” – raportti esittää monia ajatuksia.

Liikuntakulttuuri on monin tavoin erilainen kuin vuosikymmeniä aiemmin. Suuri osa liikunnasta ja urheilusta tapahtuu ja organisoituu julkisen sektorin ulkopuolella. Tätä kautta uusiutumista tapahtuu. Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan liikuntatoimialan koko on vähintään 5,5 miljardia euroa. Kasvavia aloja ovat terveyteen sekä hyvinvointiin liittyvät tuotteet ja palvelut. Teknologiset innovaatiot, viestintä-, viihde- ja lifestyle-tuotteet näkyvät liikunnassa ja urheilussa – kuten muillakin elämänosa-alueilla.

Myös nykyisten organisaatioiden on pystyttävä avoimesti ja rehellisesti, mieluiten perustuen vahvaan faktuaaliseen pohjaan, refleктоimaan omaa toimintaansa, jotta se vastaa muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin.

Liikunnan ja urheilun suurinta merkitystä ei saa kadottaa hallinnolliseen kieleen tai organisaatiorakenteisiin. Aaltosen sanoin liikunta ja urheilu opettavat elämästä, jokapäiväisistä asioista – niistä, jotka auttavat meitä pärjäämään ja jaksamaan.

Liikunta ja urheilu, ja niihin liittyvät yhteisöt, voivat merkittäväällä tavalla edistää sosiaalisesti ja moraalisesti kestäväen Suomen rakentumista.

Tapio Korjus
puheenjohtaja

Minna Paajanen
pääsihteeri

SISÄLLYS

Esipuhe	4
1. Tavoitteet, keinot ja kuka on mukana?	7
2. Uuden dialogin synty	13
3. Mitä urheilu opettaa?	18
4. Moraali ja korruptio	21
5. Liikkuva, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävä, Suomi	25
Lähteet	28
Kirjoittajan esittely	30

1. Tavoitteet, keinot ja kuka on mukana?

Muutama vuosi sitten työskentelin Roomassa Gregoriaanisessa yliopistossa. Tarkoitukseni oli keskustella eri maiden hallitusten ja muiden merkittävien organisaatioiden kanssa siitä, miten ne mieltävät meitä ympäröivän epävarmuuden¹ ja millaisia strategioita ne käyttävät siihen sopeutumiseen². Roomassa keskustelukumppaninani oli Katolinen kirkko.

Gregoriaanisen säätiön hallituksen jäsenen isä Imodan työhuone sijaitsee aivan kaupungin keskustassa, muutaman sadan metrin päässä Fontana di Trevista. Hän aloitti tapaamisemme avaamalla Gregoriaanisen kalenterin käsikirjoituksen työpöydälleen ja totesi, että kalenteri kehitettiin viereisessä rakennuksessa.

Seuraavaksi puhuimme jesuiittojen doktriinista. Miten oli mahdollista, 350 vuotta sitten, tunnistaa jesuiitta jo tavasta, miten hän liikkui Rooman kaduilla? Hänellä oli takanaan monen vuoden koulutus useammassa yliopistossa, hän puhui kolmea, neljää kieltä ja mikä merkittäväntä, hänet oli opetettu ajattelemaan kriittisesti.

Myös *”Ei vain urheilua”* -raportti perustuu kriittiseen ajatteluun ja oman toiminnan reflektointiin. Jesuiittojen tärkeimpiä opetuksia onkin *”ei ajattelua ilman reflektointia”*.

Isä Imoda sanoi, että jokaisen organisaation tunnistaa:

- Tavoitteista, joita se tavoittelee.
- Keinoista, joita se käyttää tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Tavoista, joilla eri toimijat otetaan mukaan tavoitteiden tavoittelemiseen.

Liikunnassa ja erityisesti urheilussa tavoitteet ovat usein selkeästi ilmaistu. Liikkuminen suositusten mukaisesti, painon pudottaminen ja maratonille osallistuminen tai arvokisoissa saavutettujen mitalien määrä, arvokisoihin selviytyneiden urheilijoiden määrä, voitettujen kilpailujen ja mestaruuksien määrä ovat mittareita, joiden avulla tuloksia ja kehitystä on helppo arvioida.

Nämä eivät ole kuitenkaan ainoita tavoitteita. Liikunnan ja urheilun ainutlaatuinen voima koskettaa ihmisiä on pitkään tiedetty.

Yhteiskunnan kehityksen kannalta liikunnan ja urheilun suuri potentiaali liittyy niiden vetovoimaan:

- Tuoda yhteen kaikenikäisiä ihmisiä, eri taustoista ja kulttuureista.
- Rikkoa rajapintoja, jotka toisissa yhteyksissä ovat vaikeita ylittää.
- Ja aikaansaada sosiaalista hyvää – ei ainoastaan saada ihmiset osallistumaan terveemmän ja aktiivisemmän yhteiskunnan, vaan myös arvokkaamman ja merkityksellisen elämän, rakentamiseen.

¹ Jensen & Aaltonen, Renaissance Society, 2014: Miten ja miksi länsimaat ovat uudelleen organisoitumassa. Loescher & Aaltonen, Crossroads, 2015: Pärjääkö Suomi nykyisellä ajattelulla ja tekemisellä? Katso myös liikuntaan liittyvistä trendeistä ja muutoksista esimerkiksi: Valo, Tulevaisuusnavigaattori 1.0, 2014.

² Aaltonen 2010.

Manchester Cityn kapteeni Vincent Kompany³ sanoo, että Citylla on kiistan merkitys sen kotikaupungissa. Se on sijoittanut suuria summia Manchesterin ja sen lähialueiden kehitykseen, se on ottanut kannattajansa mukaan kehittämään seuran toimintaa ja ymmärtänyt, että kuljettava matka on kaikille yhteinen.

Toiminnan ja budjettien ei tarvitse olla suuria, jotta toiminta olisi ihmisten elämän ja yhteisöjen kannalta merkittävää. Paikallisen tason urheilu ja henkilökohtainen liikunta tuottavat tekijöilleen yhtä suurta mielihyvää ja monenlaista iloa kuin suuren mittakaavan näyttävät operaatiot.

Kompany jatkaa, että kuka sanoo, ”että hän on vain jalkapalloilija” tai ”hän on vain juoksija” ei ymmärrä, mistä asiassa on kyse. Jalkapallo, urheilu ylipäänsä, vaikuttaa suuresti siihen, miten ihmiset ajattelevat asioista, miten he käyttäytyvät ja antaa monille olemassaolon merkityksen. Sanomme sen ääneen tai emme, kyse on aina arvopohjaisesta toiminnasta.

Yhteiskunnan kehityksen kannalta liikunnan ja urheilun suuri potentiaali liittyy niiden vetovoimaan tuoda yhteen kaikenikäisiä ihmisiä.

Urheiluun liittyy paljon tunteita ja erilaisia intressejä. On tärkeää, että keinot, joilla menestystä tavoitellaan ja tavat, joilla urheiluorganisaatioita johdetaan ovat moraalisesti kestäviä. Tällä tavalla varmistetaan, että urheilulla on integriteettiä ja että se pystyy vastaamaan niihin mahdollisuuksiin ja toiveisiin, joita sille asetetaan.

Perinteisesti tavoitteena on pidetty sekä parhaaseen mahdolliseen menestykseen tähtäämistä huippu-urheilussa että osallistujamäärien kasvattamista kaikenlaisissa liikunta- ja urheilutapahtumissa ja seurojen toiminnassa.

Näiden tavoitteiden edistämiseksi liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua, olympia- ja paralympiaurheilua, tuetaan erilaisin ohjelmin. On ohjelmia, jotka keskittyvät tavallisiin liikkujiin. On ohjelmia, jotka keskittyvät urheilijoihin, joilla on realistiset mahdollisuudet menestyä tulevissa kilpailuissa. On ohjelmia, jotka keskittyvät lupauksia antaneisiin urheilijoihin, jotka kaipaavat pidemmän ajan kehittyäkseen ja ohjelmia, jotka pyrkivät tunnistamaan ja tukemaan nuoria lupauksia.

Tänään, mitalien voittaminen ja osallistujamäärien kasvattaminen nähdään liian suppeana tavoitteena. Liikunnan ja urheilun vaikutus on paljon muutakin. Se on hyvinvointia, terveyttä ja yhteisöllisyyttä. Yhteiskunnan kannalta nämä merkitykselliset asiat jäävät huomiotta, jos tavoitellaan vain mitaleita.

Liikunnalla ja urheilulla on vaikutusta ihmisten fyysiseen ja henkiseen terveyteen dementiaa yleistävistä uinneista maahanmuuttajien jalkapallo-otteluihin. Liikunta ja urheilu lisäävät ihmisten hyvinvointia ja rakentavat terveempää ja onnellisempaa yhteiskuntaa. Ne auttavat taistelussa lihavuutta, diabetesta ja alkoholismia yhtä lailla kuin yksinäisyyttä ja syrjäytymistä vastaan.⁴

³ Royal Society of Arts Journal, Issue 1 2016.

⁴ Ks. Liikuntaneuvoston painotukset hallitusohjelmaan, Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu, Liikunnan Käypä hoito – suositus.

Ihmisten väliset suhteet ovat tärkeämpiä ihmisen hyvinvoinnin kannalta kuin sosiaalinen status tai materiaallinen vauraus. Ihmiset, joista tuntuu, että he ovat mukana oman yhteisönsä arjessa, jotka tuntevat yhteenkuuluvuutta yhteisöönsä, ovat myös tyytyväisimpiä elämäänsä.⁵

Tavoitteiden uudelleen pohtiminen johtaa myös johtamisen ja käytössä olevien keinojen uudelleen pohtimiseen. Kun mietimme, mitä voimme liikunnan ja urheilun avulla saavuttaa tulevaisuudessa, meidän pitää myös miettiä, riittävätkö käyttämämme keinot siihen vai tarvitsemmeko myös uusia ja erilaisia keinoja? Ja millaisia ne voisivat olla?

Liikunnan ja urheilun edistäminen, liikkumattomien ihmisten aktivoiminen eri tavoin tavallisesta kävelystä jonkun tietyn urheilulajin harjoittamiseen, aikaansaa monenlaisia hyötyjä yksilön, yhteisön ja talouden suhteen.

Uuden yhteiskunnan rakentaminen, jossa liikkuminen on helpompaa ja luonnollisempaa kuin liikkumattomuus ja jossa ihmiset voivat liikkua tavalla, josta he nauttivat, siihen aikaan ja siinä paikassa, mikä heille on sopivinta, vaatii toimenpiteitä ja päätöksiä monilta eri toimijoilta.

Riittävätkö käyttämämme keinot tavoitteiden saavuttamiseen vai tarvitsemmeko myös uusia ja erilaisia keinoja? Millaisia?

Iso muutos liittyy tapoihin, joilla ihmiset otetaan mukaan päätöksentekoon.⁶ Kyse on viime kädessä siitä, miten ihmiset pystyvät liittämään liikunnan ja urheilun heidän arkeensa tavoilla, jotka ovat heille mielekkäitä ja mieluisia.

Yksinkertaisesti määriteltynä ennakoivassa demokratiassa käytetään ja pohditaan menetelmiä ja prosesseja, jotka mahdollistavat ihmisten osallistumisen oman organisaationsa, yhteisönsä tai maansa tulevaisuuden rakentamiseen.

Lähtökohtana on, että kenenkään suomalaisen tulevaisuutta ei päätetä jossain muualla, se ei perustu minkään ryhmän tai eliitin omien etujen ajamiseen, vaan:

- Ihmisten osallistumiseen.
- Osallistumisen parempaan mahdollistamiseen.
- Ja suurempaan tietoisuuteen siitä, miten tämän päivän päätökset rakentavat tulevaisuuttamme ja miten omilla valinnoillamme voimme siihen vaikuttaa.

Tiedon tuottaminen ja käyttäminen ei voi enää olla vallan käyttöä, jossa keskustelu tehtävien valintojen ja päätösten taustoista ja seurauksista estetään tai sitä ei haluta käydä. Kun uutta tietoa tuotetaan, sen pitää olla avointa ja siitä pitää voida keskustella. Keskustelu lisää ymmärrystä tiedon merkityksestä ja sen mahdollisuuksista käytännön sovelluksiin.⁷

⁵ Parsfield ja muut 2015.

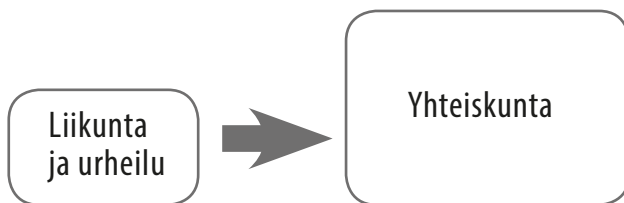
⁶ Katso Alvin Tofflerin ajatuksiin perustuva Anticipatory Democracy: People in the Politics of the Future.

⁷ Feyerabend 1987.

Suuri syy tietynlaiseen toimintaan löytyy tietynlaisesta ajattelusta. Länsimaissa kartesiolaisella filosofi-alla on ollut ja on edelleenkin suuri vaikutus siihen, miten tulevaisuudesta ajattelemme ja miten siihen yritämme vaikuttaa.

Kartesiolaisen ajattelun mukaan ihmisen mieli ja sitä ympäröivä maailma ovat erossa toisistaan. Tämä näkyy tavassamme mieltää elämäämme. Meillä on opettaja ja oppilas, johtaja ja alainen, valmentaja ja valmennettava. Usein suhde on toimivan, tietävän subjektin ja passiivisen, tietämättömän objektin välinen. Usein subjekti pakottaa, ajaa voimakkaasti, oman näkökulmansa, päätöksensä tai valintansa objektin yli, ottamatta huomioon hänen näkemyksiään asiasta.

Urheilussa kartesiolainen ajattelu näkyy toimijoissa ja tekemisissä, jotka erottavat urheilun omaksi kokonaisuudekseen, jotka ovat valmiita väittämään, että urheilussa toimivat sen omat säännöt ja jotka keskittyvät kehittämään urheilua, tai mitä tahansa sen osaa, muusta yhteiskunnasta riippumattomana kokonaisuutena.

KUVIO 1. Urheilu kartesiolaisessa ajattelussa.

”*Ei vain urheilua*” -raportin filosofinen perusta eroaa kartesiolaisesta ajattelusta. Se korvaa autoritaarisen ja hierarkkisen tavan ajatella ja vaikuttaa tulevaisuuden rakentumiseen. Niiden sijaan luotamme vuorovaikutuksesta ja yksilöiden omista valinnoista lähtöisin olevaan ajatteluun ja tekemiseen. Tämä raportti tunnustaa ylhäältä-alas -päättöksenteon merkityksen, mutta painottaa sen lisäksi suorien ja epäsuorien palautejärjestelmien, jotka liittävät meidät ja yhteisömme meidän ympäristöömme, merkitystä sekä alhaalta-ylös, yksilön omien arvojen, periaatteiden ja tiedon perusteella tapahtuvan päätöksenteon merkitystä.⁸

Tähän asti esitetyt lähtökohdat antavat tälle raportille pohjan lähteä etsimään *liikkuvaa, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävää Suomea*, ja pohtia, miten liikunta ja urheilu eri muodoissaan voivat tätä työtä tukea.

Tämän raportin esitys täydentää valtavirran käsitystä siitä, miten tulevaisuus rakentuu lakeja ja sääntöjä muuttamalla ja tunnettuja resursseja allokoimalla. Tämä lähestymistapa painottaa yksilöiden ja yhteisöjen merkitystä ja esittää, että arvot ovat pohjana kaikelle kestäväälle tekemiselle niin kauan kuin ne perustuvat aitouteen ja vapaaehtoisuuteen.

⁸ Cilliers 1998, Aaltonen ja muut 2005, Dolphin & Nash 2012.

70 %

Selvästi suurin osuus urheiluun ja liikuntaan käytetyistä euroista, lähes 70 %, on peräisin kotitalouksista.

Valtion budjetti ja sen avustamien järjestöjen toiminta on osa urheilun ja liikunnan kokonaisuutta. Valtion liikuntamäärärahojen osuus on noin 5 prosentin luokkaa, työnantajien noin 10 prosenttia ja kuntien noin 15 prosenttia. Selvästi suurin osuus urheiluun ja liikuntaan käytetyistä euroista, lähes 70 prosenttia, on peräisin kotitalouksista.⁹

Liikuntakulttuuri kehittyy siis pääosin ihmisten tekemien valintojen ja kulutusvalintojen sekä kuntien ja yritysten tekemien päätösten kautta. Siihen varmasti vaikuttavat myös media ja sosiaalinen media.

Lisäksi monien ministeriöiden toiminta koskettaa ja vaikuttaa hyvin paljon liikunnan ja urheilun tulevaisuuteen. Tällaisia ministeriöitä ovat:

- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, jossa liikunnan yhteys fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin, sairauksien ennaltaehkäisyyn, syrjäytymisen ja yksinäisyyden torjumiseen on ilmeinen.¹⁰
- Työ- ja elinkeinoministeriö on työhyvinvoinnin, työssä jaksamisen, demografisten muutosten ja jatkuvaan uusiutumiseen – sekä yksilöiden että organisaatioiden tasoilla – liittyvien haasteiden edessä. Liikunta ja yhteinen tekeminen ovat vastauksia moniin edellä mainittuihin haasteisiin.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö: urheilun ja liikunnan mukaan ottaminen useiksi vuosiksi osaksi eri oppilaitoksissa – päiväkodeista yliopistoon – työskentelevien ja opiskelevien ihmisten elämää voi merkittävästi rakentaa liikkuvampaa Suomea.¹¹ Samoin urheilu ja liikunta tarjoavat kontekstin, joka edistää monenlaisen osaamisen kehittämistä.
- Liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö voivat omalla suunnittelullaan, kaavoituksellaan ja rakentamisellaan edistää liikkuvamman Suomen toteutumista.

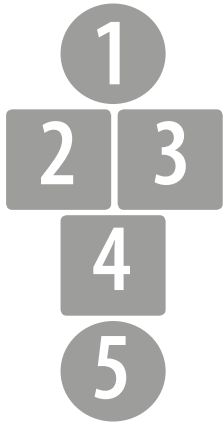
Liikunnan ja urheilun tulevaisuudesta päätetään suurelta osin valtion liikunta- ja urheilujärjestöjen ulkopuolella. Valtion liikunta- ja urheilujärjestöjen on mietittävä ja uudelleen rakennettava suhdettaan sen moniin sidosryhmiin tasavertaisena ja yhtäläisenä toimijana.

Tämä on ainoa tie liikuntaan ja urheiluun liittyvän potentiaalın hyödyntämiseksi liikkuvan, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävän, Suomen saavuttamiseksi.

⁹ Pyykkönen 2013.

¹⁰ Liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutokset, 2014.

¹¹ Muutosta liikkeellä! 2013.

KUVIO 2. ”Ei vain urheilua” -raportin rakenne.

Kappale 1

eli johdanto kertoo esityksen lähtökohdat, reflektoi vallitsevaa ajattelua ja tuo esiin uuden johtamisfilosofian periaatteet.

Kappale 2

keskittyy liikunta- ja urheilutoiminnan kehittämiseen, miten liikunta- ja urheiluorganisaatiot voivat organisoitua mielekkäällä tavalla kehittääkseen omaa toimintaansa. Ja omalla tekemisellään uudistaa yhteiskuntaa ja edistää demokratiaa Suomessa.

Kappale 3

pohtii, miten liikunta ja urheilu voivat edistää joidenkin yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle keskeisten kyvykkyyksien rakentumista.

Kappale 4

tuo esiin arvopohjan tärkeyden, artikuloi moraalien ja korruption merkityksiä ja seurauksia yhteiskunnan kannalta. Kappaleiden 2 ja 3 sisältöjen täytyy nojata kappaleen 4 sisältöön. Liikuntaan ja urheiluun, itse asiassa kaikkeen tekemiseemme, liittyy aina moraalinen ulottuvuus. Ei ole olemassa inhimillisen tekemisen aluetta, joka pystyisi siitä eroamaan.

Kappale 5

esittää johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset perustuen raportin materiaaliin.

2. Uuden dialogin synty

Emme määrittele liikunnan ja urheilun merkitystä ainoastaan urheilullisen menestyksen mittareilla vaan myös yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle koituvien hyötyjen avulla.

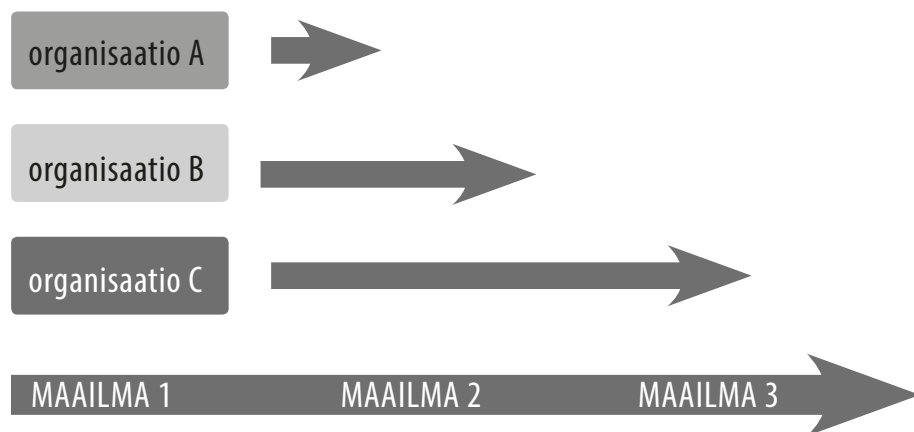
Usein tämä tarkoittaa nykyisten arviointiperusteiden ja mitattavien suureiden reflektointia ja uusien mittareiden kehittämistä. Haasteena on siirtyminen osallistuja- ja tapahtumamäärien seuraamisesta aktiivista elämäntapaa kuvaavien muuttujien mittaamiseen.

Liikunnan ja urheilun voima piilee niiden vetovoimassa tuoda erilaiset ihmiset yhteen, tekemään yhdessä asioita, jotka liittyvät suoraan tai epäsuoraan liikuntaan ja urheiluun, mutta joista koituu myös monenlaisia muita hyötyjä kaikille osallistujille ja osallistujien moniin yhteisöihin.¹²

Ihmiset ovat monilla eri tavoilla mukana liikunnassa. Ääripäät ovat kaukana toisistaan: ne vaihtelevat huippu-urheilijoista katsojiin, jotka seuraavat ja nauttivat urheilusta paikan päällä tai television välityksellä; ne vaihtelevat perinteisten olympia- ja paralympialajien harrastajista uusien lajien kehittäjiin ja harrastajiin.

Liikunta ja urheilu ovat monikasvoinen ilmiö. Niiden eri ilmentymät innostavat hyvin monenlaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä. Eri kaupunginosat, alueet ja kansakunnat innostuvat niiden eri muodoista.

Tämä tarkoittaa organisoitumisen kannalta sitä, että ei ole olemassa yhtä ainoaa tapaa, joka sopisi jokaiselle suomalaiselle missä tahansa hän asuukin. Tarvitsemme herkkyyttä ihmisten erilaisia tarpeita kohtaan, kykyä kuunnella ja ottaa ne aikaista paremmin huomioon.

KUVIO 3. Uusiutumisen välttämättömyys.

¹² Parsfield ja muut 2015.

Kuviossa 3 aika liikkuu vaakatasossa vasemmalta oikealle. Maailmassa 1, tiettyjen organisaatioiden perustaminen ja niiden tehtävien tietynlainen määrittely ja niiden tietynlainen kustannus- ja ansaintarakenne tuntuu oikeutetulta ja perustelluilta. Kun siirrymme ajassa eteenpäin, oikealle kuviossa 3, toimintaympäristömme ja sen vaatimukset muuttuvat.¹³

Tämä evoluutio vaatii organisaatioiden A, B ja C muutosta ja uusien organisaatioiden rakentamista. Nykyisten organisaatioiden on pystyttävä avoimesti ja rehellisesti, mieluiten perustuen vahvaan faktuaaliseen pohjaan, refleктоimaan omaa toimintaansa, jotta se vastaa muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin.

Siirtyminen maailmasta 1 maailmaan 2, ja edelleen maailmaan 3 käsittää myös uusien urheilulajien synnyn ja mukaantulon perinteisten olympia- ja paralympialajien rinnalle sekä ihmisten elämäntapojen ja preferenssien muutoksen ja uusien teknologioiden kehittymisen.

Kun puhumme ihmisten tarpeista, meidän täytyy filosofiamme mukaan määritellä, mitä sillä tarkoitamme. Valtavirran talousteoria¹⁴, ja sitä myötä myös monet käytännöt, jotka ohjaavat sekä yksityisten että julkisten organisaatioiden toimintaa, olettavat, että ihmisten toimintaa ohjaa yksi kaikenkattava periaate – omien tarpeiden tyydyttäminen. Historiallisesti nämä tarpeet on ymmärretty materialistisesti.

Fyysisten, hyvin konkreettisten tarpeiden tyydyttämisen ohella ihmisillä on monia muita tarpeita, joiden tyydyttämiseen meidän tulisi kiinnittää enemmän huomiota, koska myös niillä on suuri merkitys siihen, kuinka tyytyväisiä ihmiset ovat elämäänsä ja koska niiden tyydyttäminen rakentaa samalla myös inhimillisempää ja kestävämpää yhteiskuntaa. Ihmiset saavat tyydytystä, kun he tekevät jotain yhdessä toisten ihmisten kanssa, kun he auttavat pulaan joutuneita tai kun he elävät moraalisesti kestäväällä tavalla.

Fyysisten tarpeiden tyydyttämisen jälkeen ihmisten tarpeilla ei ole erityistä hierarkiaa. Inhimilliset tarpeet ovat rajallisia, niitä ovat tunne, ymmärrys, osallistuminen, virkistys, luovuus, identiteetti ja vapaus. Ne liittyvät ja vaikuttavat toisiinsa, ne ovat samanaikaisesti toisiaan täydentäviä ja poissulkevia.¹⁵

Ne liittyvät olemiseen, omistamiseen, tekemiseen ja vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Tällä tavalla ymmärrettynä on selvää, että liikunnan ja urheilun harjoittaminen yksin tai yhdessä muiden kanssa vastaa monien inhimillisten tarpeiden tyydyttämistä.

”Ei vain urheilua” -raportti tarkastelee yksilöiden tarpeita ja taloudellisia resursseja yhteisön, alueen ja kansakunnan näkökulmista. Raportti edustaa ajatuksellista ja toiminnallista paluuta siihen, mitä *vauraus alun perin*¹⁶ tarkoitti – *edellytyksiä hyvään elämään*.

¹³ Lue enemmän John L. Casti ”Would-be-worlds” 1998.

¹⁴ Etzioni 1992.

¹⁵ Ekins & Max-Neef 1992.

¹⁶ In Oude English.

Ei vain materialistista hyvinvointia.

Ihmiselämän tarkastelun supistamista pelkästään taloudellisen linssin läpi tapahtuvaksi arvioinniksi on herättänyt vastustusta pitkään. On sitten kyse ”kuivista laskelmista” tai ”matemaattisista abstraktioista”¹⁷ tai sitten ”sieluttomasta talousihmisestä”.¹⁸ Vuosien varrella ajattelumme on kehittynyt¹⁹ ja tänään voimme tarkemmin määritellä uuden tavoitteen – inhimillisen hyvinvoinnin – joka on enemmän kuin pelkkä taloudellinen hyvinvointi ja enemmän kuin SOTE.

Usein uuteen hyvinvoinnin määrittelyyn lasketaan kuuluvaksi taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen ja moraalinen ulottuvuus. Toisinaan niin, että moraalinen ulottuvuus ”neuvoo” muita ulottuvuuksia, auttaa niihin liittyvien kestävien päätösten teossa.²⁰

Yksi tämän hetken johtavista taloustieteilijöistä, Deirdre McCloskey²¹, väittääkin, että tunne arvokkuudesta ja oikeudenmukaisuudesta saa aikaan enemmän talouskasvua kuin mikään teknologinen innovaatio.

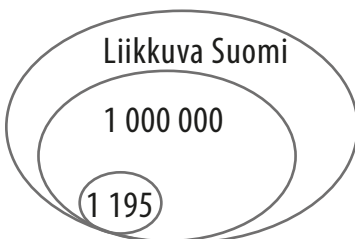
Jos haluamme, että koko kansallamme on mahdollisuus harjoittaa, ja että jokaista kansalaista tuetaan harjoittamaan, aktiivista elämäntapaa – iltakävelystä huippu-urheiluun – meidän on kuunneltava ja ymmärrettävä ihmisten moninaisia tarpeita paremmin. Tarvitsemme laajaa kosketuspintaa muutokseen, yli alojen ulottuvia tiimejä, yli organisaatioiden rakentuvia verkostoja. Monet muutoksista koskevat julkisen sektorin toimijoita, monet muutoksista tapahtuvat niistä riippumatta ja niiden ulkopuolella.

Kuviossa 4 sisäinen pallo kuvaa 1 195 ammattiuurheilijaa; keskimäinen pallo kuvaa noin miljoonaa suomalaista, jotka ovat mukana seuratoiminnassa; ja ulommainen pallo kaikkia suomalaisia – hyvässä skenaariossa Liikkuvaa Suomea, pahassa skenaariossa Liikkumatonta Suomea.

Jos tänään tilanne on edellä kuvatunlainen, huomina näyttää vielä huonommalta.

Olemme valtaisan teknologisen kehityksen myötä luoneet maailman, jossa ei ole enää pakko olla fyysisesti aktiivinen.

Tästä syystä liikkumattomien osuus kasvaa, ja lisäksi meille on syntymässä sukupolvi, joka ei ole koskaan liikkunut.

KUVIO 4. Liikkuva Suomi.

17 Sismondi 1815.

18 Ruskin 1864.

19 Hobson 1914, Tawney 1926, Scumacher 1973.

20 Aaltonen & Vauramo 2016, Dunlop & Kanninen & Aaltonen 2015.

21 McCloskey 2015.

Syitä kuvion 4 kuvaamaan tilanteeseen on monia: terveydellisten syiden lisäksi monet ihmiset eivät yksinkertaisesti pidä liikunnasta ja urheilusta, he eivät koe niitä merkityksellisinä oman elämänsä kannalta ja osalla ihmisistä ei ole varaa tai mahdollisuuksia liikkua heille sopivalla tavalla, vaikka he periaatteessa suhtautuisivat liikuntaan positiivisesti.

Yhden johtopäätöksen voimme kuitenkin tehdä.

Liikunnan ja urheilun on tultava kysyntälähtöisemmäksi, sen on tunnustettava ja tunnistettava erilaiset tarpeet, asenteet ja elämäntavat.

Organisaatioiden ajattelun ja toiminnan suhteen tämä vaatii joustavuutta ja monien ihmisten, jotka sosiaalisista, taloudellisista tai erilaisista käytännön syistä ovat kokonaan liikunnallisen elämäntavan ulkopuolella, aktivointia ja auttamista tekemään parempia arkisia valintoja, jotka johtavat parempaan elämään.

Julkisen sektorin tuki urheilulle on enemmän kuin huippu-urheilun tukemista tai luku, josta voimme seurata paljonko ihmisiä osallistuu erilaisiin liikunta- ja urheilutapahtumiin. Merkityksellisempää on ihmisten parantunut fyysinen ja henkinen kunto, mittavat terveystulokset, paremmat oppimisvalmiudet, mukanaolo ja tunne yhteenkuulumisesta.

Kun tarkastelemme liikuntaa ja urheilua osana yhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja organisaatioita, huomaamme niiden koskettavan lähes jokaista hallinnon alaa. Tämä tarkoittaa, että suuria hyötyjä on saavutettavissa aikaisessa vaiheessa tapahtuvasta yli organisaatorajojen tapahtuvasta yhteistyöstä.

Tällaisia hyötyjä ovat:

- Uusien näkökulmien esiintuominen.
- Ongelmien ja mahdollisuuksien mieltäminen.
- Ongelmanratkaisukykykyyden lisääntyminen.
- Strategioiden, suunnitelmien yhteinen rakentaminen.
- Johtamisen tehokkuuden ja osuvuuden parantuminen.

Suuri osa liikunnasta ja urheilusta tapahtuu ja organisoituu julkisen sektorin ulkopuolella.

Yksityiset toimijat tuottavat monia palveluita, usein ilman julkista tukea, kuntosaleista golfkenttiin, yksityiset toimijat liikuttavat monia ihmisiä, jotka ilman niitä jäisivät vähemmälle huomiolle. Monet uudet urheilulajit ja liikuntamuodot saavat alkunsa olemassa olevien rakenteiden ulkopuolella.

Yksityinen sektori on merkittävä liikunnan ja urheilun uudistaja.

Merkittävä uusiutumisen potentiaali liittyy parempaan keskusteluun julkisen ja yksityisen liikunta- ja urheiluväen kesken. Tämä ei välttämättä ole helppoa, koska toimijoilla on erilaisia tavoitteita ja erilaisia ajatuksia siitä, miten urheilu- ja liikuntasektorin pitäisi organisoitua. Toisaalta alueilla, joissa löytyy sekä yhteisiä että toisistaan poikkeavia näkemyksiä, yhteistoiminta on yleensä erityisen hedelmällistä.²²

²² Aaltonen ja muut 2005, Dolphin & Nash 2012.

Uudenlainen organisoituminen²³ on tärkeää kahdesta syystä.

ENSIKSI, *uusiutuminen ei ole itsessään päämäärä. Se on keino pitää maamme elinvoimaisena.*

Uusiutumiseen liittyy epävarmuutta ja riskejä. Mitä useampia, rinnakkaisia ja erilaisia prosesseja meillä on käytössämme, sitä aikaisemmin huomaamme muutoksia, sitä paremmin voimme varautua riskeihin ja sitä paremmin voimme tarttua uusiin mahdollisuuksiin.

Koko liikunta- ja urheilukulttuurin muuttaminen ei koske ainoastaan poliitikkoja ja virkamiehiä, vaikka heillä on mahdollisuus avata keskustelua, esitellä uusia aloitteita ja aloittaa uusia ohjelmia. Tarvitsemme enemmän liikkuvuutta, olosuhteet ja prosessit, joihin useammat ihmiset voivat ottaa osaa.

Enemmän kuin ylhäältä-alas päätöksissä liikuntakulttuuri kehittyy itsenäisten toimijoiden – kansalaisyhteisöjen, järjestöjen, yritysten ja kuntien – omissa valinnoissa ja päätöksissä.²⁴

TOISEKSI, *edessä ovat niukkuuden ajat, jolloin uusiutuminen on välttämättömyys.*

Tulevien vuosien aikana ei ole näkyvissä yltäkylläisyyttä suhteessa käytössä oleviin resursseihin – ihmisiin ja rahaan. Tämän asian hyväksyminen tarjoaa lähtökohdat liikunta- ja urheilusektorin (koko innovaatiopolitiikan) uudelleen ohjaamiselle siten, että resurssit allokoidaan vastaamaan ja etsimään vastauksia tosielämän haasteisiin.

Lähes kaikki ihmiset ovat tekemisissä muutosten ja muuttuvan maailman kanssa. He tarvitsevat tiettyä vapautta, jotta he voivat tarttua mahdollisuuksiin, jotka ovat heidän ulottuvissa. He tarvitsevat rohkeutta tarttua toimeen, vaikka tulevaisuus näyttäisi epävarmalta.

Näiden haasteiden kohtaamista voidaan helpottaa edistämällä uusien suhteiden syntymistä, kokeilemalla uusia ajatuksia ja prosesseja, ja kehittämällä uusia taitoja tulla toimeen epävarmuuden, kompleksisuuden ja pitkän aikajänteen haasteiden kanssa.

Uusi, laajempi johtamisen viitekehys sisältääkin kaikkien toimijoiden ymmärryksen niukkuudesta, käytettävissä olevista resursseista suhteessa yhteiskuntaamme kohtaaviin haasteisiin, ja tarpeesta yhteisten, synergisten ja koherenttien lähestymistapojen rakentamiselle.

Tämä johtaa rakenteellisiin muutoksiin, parempaan ja innovatiivisempaan osaamiseen ja kokemuksen käyttöön sekä sektorimaisen ajattelun kaatumiseen.

Menestyksenkäs sosioekonominen muutos vaatii lisäksi tehokkaampia ja nopeampia hallinnollisia prosesseja. Pitkään on rakennettu byrokraattisia prosesseja, lisätty kontrollia ja valvontaa, vahvistettu kuviossa 3 ja maailmassa 1 perustettujen organisaatioiden mandaattia. Tämä trendi on lisännyt julkisen sektorin taakkaa suomalaisille ja itse asiassa vähentänyt yhteiskuntamme kykyä tarttua uusiin mahdollisuuksiin ja toimia joustavasti suhteessa muuttuvaan maailmaan.

Nykyisiä byrokraattisia rakenteita on karsittava, jos niiden olemassaololle ei enää ole perusteita.

²³ Aaltonen 2014.

²⁴ Pyykkönen 2013.

3. Mitä urheilu opettaa?

Länsimaiset yhteiskunnat ovat organisoituneet työn ympärille. Työ on tärkein varallisuuden ja sosiaalisen toiminnan muoto.²⁵

Työtä tekemällä kehitämme tuotteita, palveluita ja innovaatioita, jotka lisäävät hyvinvointiamme. Työstä saadun palkan avulla ylläpidämme ja rakennamme elämäämme. Työhön liittyvien maksujen ja varojen kautta ylläpidämme monia yhteisiä, kaikille suunnattuja palveluja.

Toisaalta, kotona ja erilaisissa yhteisöissä tehdään paljon työtä, joista ei makseta palkkaa. Kuitenkin tämä työ on välttämätöntä, jotta asiat toimisivat, jotta erilaiset yhteisöt pystyvät jatkamaan toimintaansa. Erityisesti liikunta- ja urheiluseuroissa monet asiat, jotka tekevät ihmisten arjesta merkityksellisen, rakentavat yhteenkuuluvuutta ja tuovat jatkuvuutta ihmisten elämään, tuotetaan vapaaehtoisvoimin.

Työn muutos muuttaa yhteiskuntaamme: osa-aika työ, väliaikaiset työt ja vapaaehtoistyöt lisääntyvät. Työn ja vapaa-ajan välinen raja on hämärtynyt.²⁶

Nobelisti ja kansalaisaktivisti Jody Williams hyödyntää työn ja vapaa-ajan häilyvää rajapintaa ja kehoittaa sinua (jokaista ihmistä) miettimään yhtä asiaa tai ihmistä, joka on sinulle tärkeä ja antamaan sille asialle tai ihmiselle yhden tunnin kuukaudessa – tai jos aikaa on enemmän yhden tunnin viikossa. Ja huomaat, että sinusta tuntuu paremmalta.

Kyse on vähemmän uuden tiedon kehittämisestä kuin empatiakyvyn kehittymisestä. Kyse on halusta ymmärtää toista ihmistä ja jakaa hänen kokemuksensa ja tunteensa.²⁷

Samalla syntyy alhaalta-ylös, vapaaehtoisuuteen ja paikallisuuteen perustuva, mekanismi, joka edistää inhimillisemmän ja kestävämmän yhteiskunnan rakentumista, joka huomioi kanssaihmiset, eläimet ja luonnon, ja ylipäänsä edistää positiivisemmän kulttuurin syntyä.

Työ muuttumassa: paikat joissa työskentelemme muuttuvat, monet käytännöt on automatisoitu, monet asiat voidaan tuottaa digitaalisesti, uusia erityisosaamisaloja syntyy ja kansalliset ja kansainväliset työnjaot syntyvät ja muuttuvat.

Aktiivisen elämäntavan edistäminen ja sitä kautta fyysisesti terveemmän yhteiskunnan rakentaminen auttaa ihmisiä jaksamaan muutoksessa ja rakentaa monin tavoin yhteiskuntaamme.

Meidän on pohdittava, miten uusia kyvykkyksiä kehitetään. Ne ovat erilaisia kuin vanhat kyvykkyudet. Ne eivät välttämättä synny vanhojen rakenteiden sisällä. Ne koostuvat uusien asioiden ja teknologioiden yhdistelmästä, kyvystä toimia ja reagoida, kyvystä johtaa omaa oppimistaan ja oppia uudestaan ja uudestaan.

²⁵ Aaltonen 2014.

²⁶ Aaltonen 2008.

²⁷ Esim. Iacoboni 2009, McLaren 2013.

1. *Emme opi ainoastaan oppilaitoksissa.* Voimme oppia kaikissa organisaatioissa, joiden toimintaan osallistumme, opimme eri paikoissa – myös koulujen ja yliopistojen ulkopuolella – missä elämme ja opimme aina silloin, kun olemme tekemisissä muiden ihmisten kanssa.
2. *Emme tarvitse ainoastaan koulun lukujärjestyksessä olevia aineita.* Urheilu muistuttaa elämää. Se opettaa elämästä, jokapäiväisistä asioista, jotka auttavat meitä pärjäämään ja jaksamaan.

Liikunta ja urheilu tekevät ihmiselle hyvää. Niiden terveysvaikutukset ovat kiistattomat. Monille liikunta ja urheilu ovat mukava ja hauska tapa viettää aktiivista elämää. Uuden pelin oppiminen voi johtaa elinikäisen harrastuksen ja nautinnon pariin. Tyydytys, joka syntyy maalin tekemisestä tai oman ennätysten lyömisestä, on vertaansa vailla. Lisäksi liikunta ja urheilu tavoittavat monia ihmisen elämän ja elämäntilanteiden, elinikäisen oppimisen kannalta merkittäviä asioita.

Liikunta ja urheilu:

- **Saattavat** yhteen ihmisiä, jotka eivät muuten olisi tekemisissä keskenään, ne antavat yhteisen mielenkiinnon kohteen ja rakentavat yhteisiä tavoitteita ja unelmia.
- **Kutsuvat**, rohkaisevat ja inspiroivat ihmisiä kehittämään itseään. Ja ottamaan vastuun omasta kehitymisestä. Kyse ei tarvitse olla monivuotisesta sitoutumisesta huippu-urheilijan arkeen ja tavoitteeseen, joka on useiden vuosien päässä. Kyse voi yhtä hyvin olla yhden tunnin viikoittaisesta joogaharjoituksesta, joka ei välttämättä johda minnekään muille ihmisille merkitykselliseen tavoitteeseen vaan se tuo jotain juuri sinulle.
- **Antavat** ihmisille mahdollisuuden etsiä ja käyttää omia lahjojaan, kokeilla omia mahdollisuuksiaan ja samalla saada tyydytystä harjoittelusta.
- **Harjoittelu** yhdessä muiden ihmisten kanssa ja ylipäänsä joukkuelajien harjoittaminen tarjoaa hyvän alustan oppia ja kehittää taitoja, jotka eivät mahdu virallisten opinto-ohjelmien sisälle ja joita on vaikea oppia kirjoista tai luennoilta. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi emotionaaliset, sosiaaliset, viestintä- ja johtamistaidot.
- **Menestys** urheilussa vaatii jatkuvaa työntekoa, pitkäjänteisyyttä ja tavoitteellisuutta. Parhainkaan urheilija ei välty vastoinkäymisiltä. Urheilu kasvattaa luonnetta, totuttaa kestävästi takaiskuja ja jatkamaan kohti tavoitetta niistä huolimatta.
- **Voivat** johdattaa lapsia aktiivisen elämäntavan pariin, jossa lapsi pystyy ja oppii kehittämään omia mahdollisuuksiaan. Lapsi, jota kannustetaan ja arvostetaan, saa eväitä oman elämänsä hallintaan ja vanhempana helpommin myös itse osallistuu yhteisönsä ja yhteiskunnan rakentamiseen.
- **Antavat** mahdollisuuden pitkäaikaisten ystävyssuhteiden rakentumiselle.

Kaiken kaikkiaan liikunta ja urheilu antavat alustan oppia elämään yhdessä erilaisten ihmisten kanssa. Yhteiskunnan kannalta liikunta ja urheilu antavat erinomaisen, jopa ainutlaatuisen, perustan mieltä millä tavalla elämme ja haluamme elää yhdessä. Oppimista tapahtuu aina kun koemme jotain yhdessä, aina kun teemme jotain yhdessä ja aina kun tavoittelemme jotain yhdessä muiden ihmisten kanssa.

Oppiminen onnistuu silloin kun yksilö sitoutuu oppimisprosesseihin, ottaa vastuun ja oppii ottamaan vastuun omasta kehityksestään ja kokee kehityksen itselleen merkitykselliseksi. Näin on usein liikunnassa ja urheilussa.

Tämä on tärkeää, koska vastuu henkilökohtaisesta uudistumisesta ja jaksamisesta on siirtynyt entistä enemmän yksilölle itselleen.

Tämä on tärkeää elämänvaiheiden ja työpaikkojen muuttuessa, erilaisten ulkoisten vastuiden ja muutosten keskellä. Liikunta ja urheilu auttavat fyysisessä, henkisessä ja sosiaalisessa uusiutumisen. Parhaimmillaan ne tarjoavat turvallisen kontekstin, jossa lapsenomainen innostus, ilo ja huumori edelleenkin kukoistavat.

Liikunta ja urheilu ovat voimakkaita työkaluja, jotka voivat edistää uudenlaisen, inhimillisen kulttuurin kehittämistä, jossa pään, sydämen ja käden taidot ovat arvossaan.

Yhteiskunnan kannalta tiettyjen periaatteiden soveltaminen auttaa yksilöitä tekemään parempia ja perustellumpia valintoja, jotka sitten omalta osaltaan rakentavat oppivampaa, joustavampaa ja toimivampaa yhteiskuntaa.

Tällaisia periaatteita ovat:

- **Läpinäkyvyys:** tekee mahdolliseksi ymmärtää rakenteita, argumentteja ja päätöksiä sekä niiden seurauksia. Läpinäkyvyys on välttämätön edellytys yhteiskunnan oppimiselle. Ilman sitä innovaatioita ei synny.
- **Osallistuminen:** jotta koko yhteiskunnan tieto ja kokemus voidaan hyödyntää uusien ratkaisujen löytämiseksi tarvitaan monenlaisia prosesseja. Ne voivat vaihdella ihmisten kuuntelemisesta yhteisiin keskusteluihin ja yhteisten osallistumisen mahdollistavien palvelujen tuottamiseen. Ne voivat laajeta avoimeen suunnitteluun ja yhteiseen tekemiseen. Osallistumisen edistäminen vahvistaa demokratiaa ja rakentaa yhteisöllisyyttä.
- **Sektorit ylittävä yhteistyö:** ihmisillä on taipumus ajatella ja toimia silloissa, tämä pätee työnjakoon niin yksityisen ja julkisen sektorin välillä kuin työnjakoon kansallisen, alueellisen ja paikallisen toimijoiden välillä, puhumattakaan monista pienemmistä silloista. Rikkaampi ja moninaisempi näkemys useammista katsontakulmista ja muiden tavoitteista parantaa ongelmaratkaisukykyä ja auttaa löytämään koko järjestelmän kannalta kestävämpiä ratkaisuja.
- **Järjestelmätason ajattelu:** sosiaaliset haasteet eivät ratkea eristyksissä olevissa yksiköissä, on tärkeää ymmärtää erilaisia vuorovaikutussuhteita ja kokonaisuuksia.

Nämä toimenpiteet lisäävät yksilön tietoa ja tietoisuutta yhteiskunnan tilasta ja muutoksista, yksilön pääsyä yhteisten (usein verorahoilla tuotettujen) resurssien luo ja yksilön mahdollisuutta edistää omia ja yhteisönsä tavoitteita.

4. Moraali ja korruptio

Ymmärryksemme yhteiskunnasta ja organisaatioista on vajavainen, mikäli emme huomioi yksilöiden moraalisia motivaatioita ja sitä, miten organisaatiot ylläpitävät ja toistavat niitä. Moraali ei ole mukavuus- tai sopimuskysymys. Moraali on ryhmäilmiö, joka sisältää tarkoituksellisia, perusteltuja ja väistämättömiä rajoitteita ja sääntöjä.²⁹

Emme synny moraalisisina tai moraalittomina. Synnymme mukanaamme kyky kehittää ja toimia moraalisten arvojen mukaan. Tässä kehityksessä sosiaalisilla suhteilla, kulttuureilla, ja instituutioilla on oma merkityksensä. Ne muovaavat moraalisia käytäntöjämme.

Kaikille valinnoillamme on moraalinen ulottuvuus, joka syntyy niiden suhteesta muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan. Moraaliset tuntemukset ovat jaettuina kaikkien tai useiden yhteisön jäsenien kesken eikä niitä voi supistaa käsittelevän mielihyvää, etuja tai hyötyjä.³⁰

Moraali ylittää mielipiteet ja mieltymykset. Siinä on kyse oikeasta ja väärästä. Siitä, mikä tekee meistä ihmisiä. *Moraali, mitä Suomessa elämme, tekee meistä suomalaisia.*

Mikään yhteiskunta ei pysy pystyssä ilman moraalisia rajoitteita ja sääntöjä.

Moraali ylittää mielipiteet ja mieltymykset.
Siinä on kyse oikeasta ja väärästä.

Vuodesta 1870 vuoteen 2008 neoklassinen taloustiede on oletanut, että inhimillistä toimintaa ohjaavat rationaaliset, hyödyn maksimoivat toimijat, joiden preferenssit ovat pysyviä. Pitkä taloudellinen kehitys, jonka viimeiset ilmentymät vaihtelevat USAn republikaaneista Tony Blairin Labouriin, on pohjautunut utilitaristisille näkemyksille, joissa yksilön oman edun tavoittelu on ollut hyväksytty mantra. Moraalille on ollut vähän sijaa ja moraalisia kysymyksiä on harvoin artikuloitu.

Vaihtoehtona on ”*Ei vain urheilua*” -raportin edustama näkemys, jossa moraalilla on hyvin tärkeä merkitys yhteiskunnan uusiutumisen ja yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Tämä näkemys on saanut kannatusta erityisesti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen.³¹

Moraalin merkitys näkyy kaikissa kulttuureissa. Se on valintoja ja tekoja, joissa myös muiden ihmisten hyvinvointi on tärkeää. Empatialla on suuri merkitys ryhmän selviytymisen kannalta. Sen takia meidän onkin käsiteltävä moraalialia sekä yksilön että yhteisön näkökulmista. Moraalimme on kehittynyt tuhansien vuosien kuluessa, sen rakenne ja toiminta emotionaalisenä polttoaineena juontaa kauas.³²

²⁹ Hodgson 2013.

³⁰ Binmore 1998.

³¹ Soros 2008, Stiglitz 2008, Krugman 2009.

³² De Waal 1996.

Geneettisellä tasolla itsekkyyks voi tarjota etuja säilymisen näkökulmasta, mutta sosiaalisesti ja kulttuurisesti yhteistyö ja moraali ovat perusteltuja valintoja, koska ne nojaavat ryhmän yhteisten päämäärien tukemiseen.

Ihmisten motivaatiot ovat monimutkaisia. Ne sisältävät paljon muutakin kuin oman edun tavoittelun. Liika yksinkertaistaminen johtaa harhaan. Ihmisen toimintaa ohjaa aina myös moraalinen arviointi.

Adam Smithin, johon viitataan tässä yhteydessä useasti, mukaan jokainen ihminen vastaa ennen kaikkea omasta edustaan. Tästä huolimatta hänen tärkeimmän teoksensa *Moral Sentiments*³³ ensimmäinen kappale on nimeltään Sympatiasta. Siinä Smith tuo esille, että ihmisen luonteessa on piirteitä, joiden mukaan ihminen on kiinnostunut myös muiden onnesta. Smith varoittaa, että liika itserakkaus voi olla erittäin haitallista seurauksiltaan ja että ”se on syynä puoliin ihmisen elämän vaikeuksista”.

Taloustieteen nobelisti Amartya Sen tukee Adam Smithia ja sanoo, että ihminen ei ole vain omaa etuaan tavoittele toimija vaan kyvykäs tuntemaan empatiaa muita kohtaan ja toimimaan tämän tunteen perusteella. Oman edun tavoittelu on lähtökohtana rajallinen. Valintamme ja identiteettimme tulevat paremmin ymmärretyiksi, jos tarkastelemme niitä oman edun tavoittelun ja empatian sekoituksena.³⁴

Taloustieteen nobelisti Amartya Sen tukee Adam Smithia ja sanoo, että ihminen ei ole vain omaa etuaan tavoittele toimija vaan kyvykäs tuntemaan empatiaa muita kohtaan ja toimimaan tämän tunteen perusteella.

Yhteiskuntamme ei pysy pystyssä ihmisten varassa, jotka ovat valmiita loukkaamaan ja vahingoittamaan muita ihmisiä. Hetkellä, jolloin epäoikeudenmukaisuus tapahtuu, epäluottamus nousee esiin ja yhteinen toiminta vaikeutuu. Yhteiskunta jatkaa toimintaansa, mutta vähitellen epäluottamus lamaannuttaa sen.

Siksi on absurdia olettaa, että hyödyn maksimointi on ihmiskuntaa ohjaava periaate ja rakentaa yhteiskuntaa sen varassa.³⁵ Luottamus, epäitsekkyyks ja rehellisyys ovat yhtä todellisia ja kestäviä kehityksen elementtejä kuin ahneus ja halu toteuttaa omia tavoitteita.³⁶

Omaa etua tavoittelevan näkemyksen hylkääminen ei tarkoita sen korvaamista naivilla uskomuksella siihen, että ihmiset ovat kokonaan hyviä vaan monimutkaisemmalla lähestymisellä, joka huomioi molemmat näkökulmat.

Jokainen ihminen sijoittuu vuorovaikutteisiin sosiaalisiin konteksteihin, jotka mahdollistavat hänen toimintansa ja kehityksensä.

Elämme elämäämme perheemme, ystäviemme, koulun, työpaikan ja muiden yhteisöjen välityksellä. Näiden yhteisöjen ristivaikutuksessa oman edun tavoittelu ja empatia asettuvat mittasuhteisiinsa.

Toisaalta nämä yhteisöt välittävät yhteisesti sovittuja asioita, jotka ovat syntyneet ajan kuluessa ja samalla ne uusivat yhteisöjämme ja yhteiskuntaamme.

³³ Ks. vuonna 2015 ensimmäisen kerran yhtenä kokonaisuutena suomennettu *Wealth of the Nations* ja *Moral Sentiments*.

³⁴ Sen 1977, 1979, 1982, 1985 & 1987.

³⁵ Mill 1844.

³⁶ Ruskin 1866.

Liikunta ja urheilu, niihin liittyvät yhteisöt ja niissä tapahtuva toiminta, muodostavat tärkeän mekanismin arvojen välittymiselle ja rakentumiselle. Liikunta ja urheilu, ja niihin liittyvät yhteisöt, voivat merkittäväällä tavalla edistää sosiaalisesti ja moraalisesti kestäväen Suomen rakentumista. Se voi tapahtua, kun toimijat tiedostavat oman vaikutusvaltansa ja pyrkivät jatkuvasti kohti sosiaalisesti ja moraalisesti kestävämpiä käytäntöjä omissa toimitissaan.

Niissä tavoissa ja rutiineissa, joiden mukaan toiminta tapahtuu ja niiden normien muodossa, joiden varassa liikunta- ja urheiluseuramme toimivat.³⁷

Liikunta ja urheilu, ja niihin liittyvät yhteisöt, voivat merkittäväällä tavalla edistää sosiaalisesti ja moraalisesti kestäväen Suomen rakentumista. Se voi tapahtua, kun toimijat tiedostavat oman vaikutusvaltansa ja pyrkivät jatkuvasti kohti sosiaalisesti ja moraalisesti kestävämpiä käytäntöjä omissa toimitissaan.

Ihmiset ovat huolehtivaisempia ja luottavaisempia perheen ja sukulaisten kesken, jolloin kanssakäynti vaatii huomattavia määriä avoimuutta ja sympatiaa. Suuria eroja itsekkään ja opportunistisen käyttäytymisen yleisyydessä ilmenee, kun siirrymme kauemmas läheisten piiristä.

Kyky tuntea myötätuntoa ja toimia myötätuntoisesti myös erilaisista taustoista tulevien ihmisten kanssa on yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämätöntä. Liikunta ja urheilu tuovat yhteen erilaisia ihmisiä ja siitä syystä monia myötätuntoon liittyviä kyvykkyksiä ja taitoja opitaan parhaiten liikunnan ja urheilun parissa.

Liikkuvan, sosiaalisesti ja moraalisesti kestäväen, Suomen rakentaminen vaatii uusien rakenteiden ja prosessien suunnittelua. Sellaisten, jotka arvioivat ja huomioivat ihmisten tarpeet paremmin ja liittävät niiden tyydyttämisen poliittisen päätöksentekoon.

Yhden ja kaikille sopivan ratkaisun etsimisen sijaan tavoitteena on paikallisesti toimivien ratkaisujen edistäminen.³⁸

Kaikki politiikat ovat alttiita erehdyksille, siksi niiden pitää olla väliaikaisia ja sopeutettavissa muuttuviin olosuhteisiin. Suuri osa politiikoista pitäisi muodostaa toimintatapojen, rakenteiden ja instituutioiden erilaisuuteen sekä jatkuvaan palautteeseen perustuen.

Liikkuva, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävä, Suomi liittää demokraattisen ja osallistavan dialogin nykyisten toimintatapojen reflektointiin. Siihen, miten oikeudenmukaisuus ja kestävät arvot toteutuvat liikunnan ja urheilun arjessa, ja laajemmin yhteiskunnassamme.

Tarkastelemme vielä moraalisen käyttäytymisen päinvastaista ilmiötä yhteiskunnassa – korruptiota ja sen seurauksia.

³⁷ Ks. Kirkon 10 teesiä urheilusta.

³⁸ Dewey 1916.

Korruptiolla tarkoitetaan julkisen viran väärinkäyttöä oman edun saavuttamiseksi, moraalista virhettä , jolla on suuret sosiaaliset kustannukset, koska korruptio lamaannuttaa sopimuksiin perustuvan järjestelmän.³⁹

Korruption sosiaaliset kustannukset ovat merkittävät. Korruptio vähättelee instituutioiden, oikeudellisten ja sosiaalisten sopimusten merkitystä. Kuitenkin:

- Säännöt ovat sosiaalisen toiminnan keskeinen elementti.
- Monilla säännöistä on moraalinen ulottuvuutensa, jota korruptio vahingoittaa ja tällä tavalla vähentää niiden toimivuutta tulevaisuudessa.
- Korruptio vähentää luottamusta sekä liiketoimintaan että valtioon, se lisää turvautumista poliittisiin, ideologisiin tai etnisiin siteisiin, jotka perustuvat tiettyjen ryhmien jäsenten voimakkaisiin sisäisiin suhteisiin.⁴⁰
- Liiketoiminta tai valtion kehittäminen jakautuu klaaneihin tai mafioihin ja hukkaa laajemmat yhteistyöhön ja kilpailuun liittyvät hyödyt.⁴¹

Korruptio ja epäeettinen toiminta voivat olla tarttuvia ja järjestelmällisiä. Ihmisten välinen kanssakäynti voi lisätä tai korruptoida meidän moraalista kyvykkyyttä. Korruptiossa on paljon kyse sosiaalisista rakenteista ja kulttuureista, ja jonka määrä vaihtelee olosuhteiden mukaan.

Emme yritä kuvata tai tavoitella yhtä ainoaa ja oikeaa moraalista positiota. Yritämme edistää moraalisen näkökulman esiintuomista päätöksenteossa ja arkisissa kysymyksissä, koska se antaa perustan kestävän yhteiskunnan rakentumiselle.

³⁹ Tähän neuvoja tarjoaa Ojajärvi & Valtonen, 2016: Hyvä hallintotapa liikunta-alalla.

⁴⁰ Landa 1994.

⁴¹ Hayek 1960.

5. Liikkuva, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävä, Suomi

”*Ei vain urheilua*” -raportin tarkoituksena on määrittää laajempi viitekehys, jonka avulla käsitteitä ja niiden välisiä suhteita voidaan pohtia uudella tavalla:

- Liikunnan ja urheilun sekä yhteiskunnan uusiutumisen kannalta.
- Uusiutumiseen tarvittavien luovien ja osallistavien prosessien kannalta.
- Sekä eri toimijoiden kannalta.

”*Ei vain urheilua*” -raportin tulemat on saatu trianguloimalla Suomessa ja maailmalla tuotettua kirjallista aineistoa, haastattelemalla puolistrukturoiduilla temaattisilla kysymyksillä laajaa ja heterogeenista suoraan tai epäsuoraan urheiluun liittyvää joukkoa sekä työstämällä uusia käsitteitä ja malleja, ja iteroimalla prosessia uudestaan ja uudestaan.

Etsimme liikunnan ja urheilun merkitystä 2000 – luvun yhteiskunnassa. Mietimme liikunnan ja urheilun tavoitteita, keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi ja sitä, kuka on mukana?

Vastaukset liikkuvamman, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävämmän, Suomen rakentamiseksi löytyvät kahdesta suunnasta.

ENSIN.

*Yhteiskunnan aktivointi ja sen kansalaisten laaja mukaanotto yhteiskunnan kehittämiseen on tehokain tapa varmistaa uusiutuminen.*⁴² Tämä tapa pohjautuu yksilöiden tarpeiden ja arvojen huomioimiseen eikä perinteiseen kartesiolaiseen objektivointiin, jossa julkinen sektori ottaa toimijan roolin ja kansalainen ja kansalaisjärjestöt toiminnan objektin roolin.

Yksikään ihminen ei voi ottaa itselleen vapauksia, joita hän ei salli kaikille muille. Yksilön tekeminen on siten sidoksissa yhteiskunnan kollektiiviseen itsensä uusiutumiseen.

Tässä raportissa tutkimme yhteiskuntaa koskevia ajatuksia, jotka pitävät yhteiskunnan joustavana ja uusiutuvana:

- Yksi ratkaisu liittyy ihmisiin ja yhteisöihin, jotka pystyvät haastamaan ja tuottamaan vaihtoehtoisia näkemyksiä hallitsevien vakiintuneiden näkemyksien rinnalle.
- Toinen ratkaisu liittyy yhteisöihin, joiden avulla ja joita kautta yhteiskunta uusii itseään.

Näissä yksiköissä on uusiutumisen toivo.

⁴² Etzioni 1968.

Tällaisia ovat lukemattomat kerhot, yhdistykset ja organisaatiot, joissa erilaiset ja eri-ikäiset ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Tällaisia ovat perheet ja asuinalueet sekä tietysti myös monet yritykset ja kunnat.

Näissä yhteisöissä elämme ja rakennamme uusia tapoja elää yhdessä Suomessa. Nämä yhteisöt ovat arjen paikallisia yksiköitä, jotka koostuvat ihmisistä, joilla on jonkinlainen yhteinen käsitys Liikkuvasta, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävästä Suomesta, ja vastuuntuntoa, kykyä empatiaan, halua tukea yksilöitä ja perheitä, jotka tarvitsevat apua.

Tämä onnistuu helpommin, jos toimijoiden välisiä rajapintoja alennetaan ja jos erilaisten toimijoiden yhteistyötä helpotetaan. Yhtäläillä yksilöiden voimaannuttaminen, demokraattisten arvojen ja asenteiden edistäminen, poliittisten ideologioiden kyseenalaistaminen, paremman faktuaalisen pohjan esiin tuominen edistävät osuvampien päätösten syntyä.

TOISEKSI.

Urheilulla on oma ainutlaatuinen kykynsä luoda ja rakentaa kansakunnan identiteettiä, kiinnittää, ei ainoastaan tiettyihin urheilijoihin, vaan heidän suorituksiinsa ja niiden kautta koko kansakuntaan tiettyjä ominaisuuksia. Tämä tarkoittaa toisaalta sitä, että urheilijoilla ja urheiluun liittyvillä toimijoilla on suuri vastuu, koska heillä on mahdollisuus tuoda esiin viestinnässään ja käyttäytymisellään tiettyjä asioita ja tietynlaisia arvoja.

Monet yhteiskuntaamme koskevat muutokset ovat näkyvästi esillä urheilussa. Esimerkiksi maahanmuutto ja rasismi ovat sellaisia asioita. Miten liikunnassa ja urheilussa kohtaamme erilaisuuden?

Se, kuinka oikeudenmukaisesti ja avoimesti toimimme, heijastaa yhteiskuntaamme ja arvomaailmaamme. Ja rakentaa, uudistaa ja kehittää Uutta Suomea kohti sellaista yhteiskuntaa, joksi maamme toivomme.

Ihmisten välisten suhteiden edistäminen lisää ihmisten tyytyväisyyttä elämäänsä, se parantaa henkistä hyvinvointia ja luo tunnetta siitä, että elämä on elämisenarvoista. Liikunta ja urheilu tukevat ihmisten välisten suhteiden ja verkostojen syntymistä, jotka puolestaan tuottavat sosiaalisesti ja rahallisesti mitattavia konkreettisia hyötyjä.

Urheilu heijastaa kansakuntamme omakuvaa ja samalla se on ainutlaatuinen kuva siitä. Vuosien varrella monet urheilijat ja urheilusuoritukset ovat ilahduttaneet ja innostaneet suomalaisia. Monet tapahtumat ovat jättäneet jälkensä kansalliseen muistiimme. *”Ei vain urheilua”*-raportti tuo esiin tarpeen uusiutumiseksi. Uusille tavoille, lajeille ja uusille tähdille, perinteisissä ja moderneissa lajeissa, jotka tekevät uudenlaista Suomea. Uudelle keskustelulle, joka tunnustaa historian, mutta jonka painopiste on tulevaisuudessa, joka tunnistaa epäkohtia ja esittää ehdotuksia paremmista ratkaisuista.

"Ei vain urheilua" -raportti suhtautuu arvoihin pragmaattisesti. Arvot ovat kaikessa tekemisessä ja päätöksenteossa aina läsnä. Ilmaistaan ne eksplisiittisesti tai ei. Läpinäkyvä ja rehellinen toiminta rakentaa yhteiskuntaa.

Päinvastainen toiminta ei.

LÄHTEET

- AALTONEN, M. (2008) Ajallisten ja fyysisten ulottuvuuksien merkitys tulevaisuuden yleissivistykselle. *Metropolit, Aasia ja Yleissivistys*. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2008.
- AALTONEN, M. (2010) *Robustness. Adaptive and Anticipatory Human Systems*. Emergent Publications. USA.
- AALTONEN, M. (2014) Länsimaisen yhteiskunnan uudelleen organisoituminen. Työ keskeinen sopeutumismekanismi yksilön ja yhteiskunnan välillä. Katsaus suomalaisen työn tulevaisuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Työ ja yrittäjyys 30/2014.
- AALTONEN, M. & Barth, T. & Casti, J. L. & Mitleton-Kelly, E. & Sanders, T. I. (2005) *Complexity as a Sensemaking Framework*. FFRC-Publications 4/2005.
- AALTONEN, M. & Vauramo, E. (2016) *SOTE ja Suomi 2040. Kohti taloudellisesti, sosiaalisesti ja moraalisesti kestävää Suomea*. Kuntaliitto. Helsinki.
- AIRA, T. & Kannas, L. & Tynjälä, J. Villberg, J. & Kokko, S. (2013) Nuorten liikunta-aktiivisuus romahtaa murrosiässä – onko mitään tehtävissä? *Liikunta & tiede* 50. 4 / 2013.
- BEZOLD, C. (1970) *Anticipatory Democracy: People in the Politics of the Future*. Random House. New York.
- CASTI, J. L. (1998) *Would-be-worlds*. John Wiley & Sons. New York.
- CILLIERS, P. (1998) *Complexity and Postmodernism*. Routledge. London.
- DEWEY, J. (1916) *Democracy and Education*. Macmillan. New York.
- DOLPHIN, T. & Nash, D. (2012) *Complex New World. Translating new economic thinking into public policy*. Institute for Public Policy Research.
- DUNLOP, I. & Kanninen, T. & Aaltonen, M. (2015) *Manifesto for a Sustainable Planet. Transforming Global Emergency to Opportunity and Action*. Helsinki Sustainability Center Publication 1/2015.
- EKINS, P. & Max-Neef, M. (1992) *Real-life Economics: Understanding Wealth Creation*. Routledge. London.
- ETZIONI, A. (1968) *The Active Society. A Theory of Societal and Political Processes*. Collier-Macmillan Ltd. London.
- ETZIONI, A. (1992) The I & We Paradigm. In: Ekins, P. & Max-Neef, M. *Real-life Economics: Understanding Wealth Creation*. Routledge. London.
- FEYERABEND, P. (1987) *Farewell to Reason*. Verso Editions. London.
- HEIKKILÄ, J. (2014) *Valo. Tulevaisuusnavigaattori 1.0*.
- HOBSON, J. A. (1914) *Work and Wealth*. Macmillan. London.
- IACOBONI, M. (2009) *Mirroring People: The Science of Empathy and How We Connect With Others*. Picador. New York.
- JENSEN, R. & Aaltonen, M. (2013) *The Renaissance Society. How the Shift from Dream Society to the Age of Individual Control Will Change the Way You Do Business*. McGraw-Hill. New York.
- KAREINEN, H. (2009) Yhdessä tekeminen tuo lisäarvoa järjestöjen hyvinvointipalveluille. *Helsingin Sanomat* 24.7.2009. Kirkon 10 teesiä urheilusta.
- Liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutokset. TEM raportteja 20/2014.
- LOESCHER, M. & Aaltonen, M. (2015) *Crossroads. Transformations on the Road to 2040*. Aalto University. Crossover 3/2015.
- MANNINEN, O. (2014) Liikunta-alan syke nousee. *Ekonomi* 10.12.2014.
- MCCLOSKEY, D. (2015) *Bourgeois Equality: How Ideas, Not Capital or Institutions, Enriched the World*. University of Chicago Press.
- MCLAREN, K. (2013) *The Art of Empathy: A Complete Guide to Life's Most Essential Skill*. Liveright Publishing Company. USA.
- MUUTOSTA LIIKKEELLÄ! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2013:10.
- OJAJÄRVI, S. & Valttonen, S. (2016) Hyvä hallintotapa liikunta-alalla. Liikuntatieteellisen seuran tutkimuksia ja selvityksiä nro 13. Mondia Oy. Helsinki.
- PARSFIELD, M. ja muut (2015) *Community Capital. The Value of Connected Communities*. RSA Research and Action Publication.
- PYYKKÖNEN, T. (2013) Ydintoimijat liikuntafoorumilla – missä muut? *LTS* 26.9.2013.
- RUSKIN, J. (1864) *Unto This Last*. Wiley & Sons. New York.

- SALASUO, M. Piispa, M. & Huhta, H. (2015) Huippu-urheilijan elämänkulku. Tutkimus urheilijoista 2000-luvun Suomessa. Unigrafia. Helsinki.
- SCUMACHER, E. F. (1973) *Small Is Beautiful*. Harper & Row. New York.
- Shared Goals (2016) *Royal Society of Arts Journal*, Issue 1.
- SISMONDI, J. C. L. S. (1815) *Political Economy*. A. M. Kelly. New York.
- SMITH, A. (2015) Kansakuntien varallisuus. Tutkimus sen luonteesta ja syistä. WSOY. Helsinki.
- TAWNEY, R.H. (1931) *Equality*. George Allen & Unwin. London.
- Vain harva suomalainen liikkuu tarpeeksi (2014) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- VAPAAVUORI, J. (2012) Liikkumattomuus tulee liian kalliiksi. *Helsingin Sanomat* 6.12.2012.
- VEHMAS, H. & Kontsas, M. & Koskinen, T. & Kämppe, K. & Puronaho, K. (2005) Liikunta-alan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet. *Cupore julkaisu* 11/2005.
- Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. (2016) Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:19.

Kirjoittajan esittely

Mika Aaltonen on kauppatieteen tohtori, E:CO (Emergence: Complexity & Organizations) sekä European Futures Research aikakauslehtien toimituskunnan jäsen, Royal Society of Artsin jäsen, Soprano Oyj:n hallituksen jäsen, Valtion liikuntaneuvoston ennakointijaoston jäsen, Kirkon liikunta- ja urheiluneuvottelukunnan jäsen ja tutkimusjohtaja FCG:ssa.

Mika Aaltonen on konsultoinut useiden eri maiden hallituksia ja suuryritysten ylintä johtoa. Hän on kirjoittanut 12 kirjaa ja lukemattomia artikkeleita päätöksenteosta, ennakkoinnista ja yhteiskunnan muutoksesta. Hänen viimeiset kirjoituksensa ovat Suomi ja SOTE 2040 professori Erkki Vauramon kanssa, Crossroads amerikkalaisen analyytikon Michael Loescherin kanssa ja Renaissance Society tanskalaisen futuristin Rolf Jensenin kanssa.

Mika Aaltonen on entinen ammattilaisjalkapalloilija, joka on edustanut Suomea kaikkien ikäryhmien maajoukkueissa. Mika on ensimmäinen suomalainen jalkapalloilija Italian Serie A:ssa, Sveitsin ja Israelin pääsarjoissa. Lisäksi Mika on pelannut Herttha Berliinissä, Saksassa.

”Ei vain urheilua” - raportti tuo esiin tarpeen uusiutumiselle. Uusille toimintatavoille, uusille lajeille ja uusille tähdille, jotka rakentavat liikkuvaa, sosiaalisesti ja moraalisesti kestäväää, Suomea.

Liikkuvassa Suomessa liikkuminen on helpompaa ja luonnollisempaa kuin liikkumattomuus ja ihmiset voivat liikkua tavalla, josta he nauttivat, siihen aikaan ja siinä paikassa, mikä heille on sopivinta.

Tämä vaatii toimenpiteitä ja päätöksiä monilta eri toimijoilta.

Iso muutos liittyy tapoihin, joilla ihmiset otetaan mukaan päätöksentekoon. Kyse on viime kädessä siitä, miten ihmiset pystyvät liittämään liikunnan ja urheilun heidän arkeensa tavoilla, jotka ovat heille mielekkäitä ja mieluisia.

”Ei vain urheilua” - raportin mukaan moraalilla on hyvin tärkeä merkitys yhteiskunnan uusiutumisen ja yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Liikuntaan ja urheiluun, itse asiassa kaikkeen tekemiseemme, liittyy aina moraalinen ulottuvuus. Raportin mukaan oikeudenmukainen toiminta yhteiskunnassa saa aikaan enemmän innovaatioita kuin mikään teknologinen kehitys.

Liikunta ja urheilu tuovat yhteen kaikenikäisiä ihmisiä, eri taustoista ja kulttuureista. Ne antavat myös perustan miettiä, miten elämme ja haluamme elää yhdessä.

Se, kuinka oikeudenmukaisesti toimimme liikunnassa ja urheilussa sekä heijastaa että rakentaa yhteiskuntaamme ja arvomaailmaamme.

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

LINJOJA LIIKUNTAAN VUODESTA 1920